

akarnék fülni, egyáltalán, fülni, nem akarnék, földbe,
 vízbe. Ki ne zuhanj, te, mondtam a Dachauer Strassén
 a hatodik emeleten a szállodai ablak-aljnak, ahogy
 kikönyököltem, a Döner-Bistro döngött, zengett és
 harsogott, ismerem budapesti párját. Az Augusten Strasse
 – ugyan, hát az Augusten Strasse se volt most már nekem
 az Augusten Strasse. Ültem a régiségek múzeumának
 lépcsőin, micsoda régiségek lehetnek bent, gondoltam, ültem,
 a kő vagy forró volt, vagy hideg, vagy száraz, vagy nyirkos,
 és örültem, ha volt bennem annyi erő és rendesség, hogy
 a játékanthekvériumban vásárolt Kazinczka Medvék fejét
 a szétszakadással fenyegető húzózárat félretávolítva,
 kicsit körülményeskedve – itt: hűen ehhez? na, persze!
 a szó már...! –, megsimogattam. Éreztem egy pontot, melynek
 nem „minden mindegy”, de azért semmi nem is „olyan fontos”.
 Ettől függetlenül volt, hogy túl nehéz cipővel, friss ficamú
 lábbal, nagy hóben, nagy szélben, nagy esőben, nagy nem-
 tudom-miben mentem tovább, nem-tudom-mekkora-nem-tudom-mi, utazó,
 ki nem találja épp, megtérni honnét, ki nem találja épp, megtérni nem.

Halasi Zoltán

HOVATOVÁBB

A tévedő arányok mértéke
 ha csak mint elvont elv
 igazgat intézményesülni
 igyekvő magánvilágokat –
 akkor sem old meg semmit.

Egy üres, azaz levegővel
 töltött labda fejében
 holtbizonyos, hogy nem.
 Maradjunk mi is ebben.

És
 – ámbátor ez sem tudható,
 csupáncsak találgatható –
 zuhantunkban-röptünkben
 – kit illet, annak –
 hagyjuk meg másnak a
 sérelmet-diadalmat:

nászi kora-éjeken a
 megesettek úgylis megesvén,
 szégyenek homorultán,
 a nyomorultnak tisztesség
 tétetvén, a veszteségek
 megadtán, a közkívántatú
 esküvő lázas siettettén,
 oltárok noha szétveretvén,
 hát mi elé vezetvén;
 hideglelés ürülésekre,
 mint kas kirajzó méhekre,
 tartalmaikra az érintettek
 mindazért emlékezhetvén –

Elég, ha a föld szisszen,
 elég, ha az ég jajdul fel.

Pettyes, gömbölyű céljaink
 pedig – elillant ósök
 ajándékai – hadd pattogjanak
 ádázul játékos tenyerek,
 tenyéroblú vágyak
 kívül kerek, bévül üres
 beteljesítőjeként.

Ki beszél itt *poszozógépről*? *Úlésről*? *Ejtésről*?
 Ki hallja: *Odavágtam!* – *Beléhasított!*
 Ki érzi: *Krokodil látou állkapcsa közt...*

Úgy, úgy: mint fájdalom a fejben, határba botlik minden.
 A szenvedés mozgófodrászata mindönket süketítő, forró
 búra alatt tartana. Ha tövig égni tudnánk... s arcunk
 bársonyos üszökké... De nem: nehéz kivárni, ami amúgy
 se minket gyönyörködtet: a pokoli kígyófürtök (sarjadó
 fájdalmaink) mennyei csigákká csinosultát. Miközben a
 dolgok, a végzendők borotvaéle állunkhoz közelítget.
 Hogy is ülhetne veszteg, akit jósorsa idesodort?
 Képtelen képzelei, mint agyongyötört menekültek,
 ostromolják. Hőkölnie, elhajolnia sincs hová. A búra
 süt: azon át, az alól nincsen kibújás. Rázhatja –
 zúg annál inkább. Dörömbölhet – szatúrok hajolnak fölé;
 rettentő gyámok. S ha görbe hajszálkardját, ártatlansága
 vélelmét forgatja fennen – a markolatnál, a tettek
 fehérülő tövén, mint a megragadás rejtett indítéka,
 ott nyüzszög a hálás serkehad. „Nem vagyok tiszta!”

Erényt s merényt (káprázatos-t-viszketetőt) hiszen ki tulajdonít, lel is magának, s többnyire együtt: okkal a kórt. Amazzal ezt, hámló utálatával traktálva, bőrébe plántálhatja vagy alantabb tokokban vendéghelheti. Hogy elmondhassa: „Nem enyém, csak fejemre (értsd: agyamba) gyűlt!” Mintha gyásztól feszengve, egy hűvös reggel reményével mindegyre azt kívánná: „Éjszaka, kapard le búbodról csillagaid!” S akkor majd mint kék por, mint tengerfesték végre eloszolhat. Ez örök motoszkától egyszeri, s e kívánságtól kénytelen – a lehető.

S mert folyvást érez, hall, beszél, lát, cselekszik – s mit meg nem tenne sorsán könnyítendő! –, temérdek engedménnyel csak súlyosbítja, ami kezdettől reá hárul (mint labdára a pörgés): hogy a maga módján szerfölött szabad.

A tévedés: a szomszédban van.
Az arányok a kerítésben.
A mérték: az újratámadó merszben.

A felhorzsolts tenyér,
a megugattatás,
a birtokháborító kaland;
mind e futás-mászás az átpattanó visszaszerzéséért,
mikor a világ, miként a szívverés, eláll:
megannyi sebtében megölelt boldog halál.

Ezt próbálgatja velünk
cseperedő kilétünk:

fülessapkás buksija míg
ferdén, mereven bólog,
s hunyorgó fél szemében
megolvad-összeáll a
dermedtszír téli nap –
a fogak s hajak résein
nyál, mosoly, motyogás
csorog és bugyborékol;
híg játékharc, amit
kedv, üdv, idő vagy épp
öszön, mirigy kever
a fogyatékos épülésére...
Kilétünk: idélen árva,
muszájból megtűrt rokon
(nyűg a gürcölők nyakán);

de lám, ha akar, milyen
szépen elpötyögtet magában
roskadt üvegház, trágyadomb,
istálló, ólak közt, ott hátul,
az indíttatások népes
baromfiudvarán.

Rá se kell nézni –
hovatovább.

VIVACE

Szemközt az Astoriával, az egyes busz megállójában téblábolni negyedórát vagy többet, úgy tízenegy és éjjél között, nem tudva pontosan, elment-e már vagy csak ezután jön az utolsó járat, közben (nem épp szórakozásból) hol az Extra Áruház fölötti óra világító számlapjára, hol a Múzeum felé tekingetni, az idő minden tekintetben előnytelen múlását szélkakasként forduló fejjel követni és mihaszna személyünkkel ácsorgó időműként rögzíteni, lanyha szelet fodroztatva, pléhpoánkknak visszalegyezőt; nem gondolni semmire, csak eltelni, mint általában, évtizedes kiszolgáltatottságunk és a bárgyú megszokás könyöradományaképp, valami fémes, csapvízízú otthonossággal, amit a levegővel azonosít a heveny alkalmazkodás, és a hiányérzet pórusai párologtatnak el azonmód a lelki porhüvelyből, ugyanakkor, elégséges kontúr híján, hiszen a fejcsóválás-tipródás gyöngé váltóárama szürkülő sziluettünk köré dicsfényt aligha von, ott helyben fel is szívódni a Kiskörút–Rákóczi-sarok ugyancsak (bár nem ily személyesen) szerény éjszakai mozgalmasságában; aztán e már-már ladikként ringató, figyelmet ólmozó bambulásból felriadva, egy kábé annyira merész, mint amennyire szabad elhatározással a lúdbőrző úttesten átrohanni a hiába várt busz helyett váratlanul befutó negyvenkilences villamoshoz, fél lábbal már a biztos lépcsőn állni, ezt hinni messziről, elbizakodott másik fél lábunkkal azonban ugrás közben szinte törvényszerűen fennakadni a járdasziget szélén megfeszülő fekete-fehér láncon, két tenyérrel csattanni a csikket-jegyet úsztató pocsoltyában, elviselni az aszfaltnak csapódó csuklók, térdek, de főleg a döbönt állkapocs koponyát reszkettető csontdörejét, hallgatni zúgó fejjel, fekvőtámaszban, az elcsörömpölő villamost, s nyomban utána a tanulság agyunkba nyilalló falzettjeit („ha nagyobb a lendület, a kerék derelyét szaggat belőlünk”),

majd tápászkodni, rémült csecsemőként, a nyilvános járókában, szerencsésen elkapva a tűzhideg láncot, s míg az egymásnak esett belső szervek ernyesztő taglózópóra, a fájdalom eszelős körforgása alábbhagy, barátkozni a fura ténnyel, hogy a lánc (jégszemű megmentőnk) sokszorta valóságosabb, mint oly sokszor fogódzónak hitt porhanyó önmagunk, támolyogtunkban felfogni, hogy csak azért nem ájulunk el, mert ez a lassan lengő hidegség levezeti az öröm villámain, a sistergő tudatból lesújtó, földbe kívánckozó voltokat, a mohó túlvilág követelését. Ettől megilletődve, hasznos energiát közlekedtetve, elhatalmasodó életmámorunk kezd alig-alig különbözni az egymás hátát bámuló kresztáblák, magukban morgolódo kapcsolószekrények, gumiasztalként táncoló vezetékek eladdig észre sem vett, tapintatos tobzódásától.

Orosz István

A POLGÁRI ENGEDETLENSÉG ETIKÁJÁRÓL

Szász Béla 80. születésnapjára

„Amikor elfogadjuk, hogy az erkölcs hatálya alatt állunk, nem arra kötelezzük el magunkat, hogy megfeleljünk mások elvárásainak, hanem arra, hogy akár betartjuk, akár megszegjük a készen kapott előírásokat, számat adunk magatartásunkról. Azaz megindokoljuk cselekedeteinket és nézeleinket, még hozzá oly módon, hogy bírálóknak ne maradjon alapja az észszerű kifogásolásra. Nevezük ezt a felfogást a morál konszenzualista elméletének.”

(Kis János: VANNAK-E EMBERI JOGAINK?)

Ha igazolható egyáltalán valamilyen módon a polgári engedetlenség, igazolásának a jogrendszeren kívülről kell származnia. A polgári engedetlenkedőnek cselekvése igazolásaként jogon túli okokra kell hivatkoznia, amelyek megindokolják a törvényszegést, s azt is be kell tudnia mutatni, hogy ezek a jogon túli megfontolások súlyosabban esnek a latba, mint a törvénytisztelet kötelessége. Hiszen, amint azt Kis János a mottóban idézett könyvében megállapította: „a törvények mellők az előlegezett támogatásra. Ha csak nincs okunk az ellenkezőjére, indokolt engedelmeskednünk nekik, éppen, mert vannak emberi jogaink... törvények nélkül nem válhatunk minden más emberrel egyenrangú morális személyekké”.¹ A törvényszegés jogosultságának igazolása pedig nem könnyű feladat.

Tekintsünk most el a nyilvánvalóan erkölcstelen zsarnokság tiszta esetétől, amelynek kétséges a legitimációja, és amely kegyetlen, elnyomó törvényeket vezet be. A szándékos engedetlenség ilyen körülmények között (ha általános egyetértés van a kö-